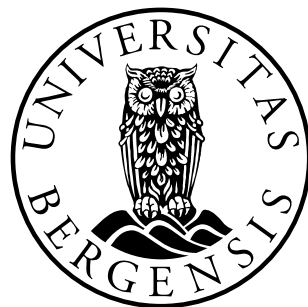

MØTEDOKUMENTER

Forskningsutvalget

22.03.2023

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forsknings- og innovasjonsavdelingen
Mars 2023**

Møte i Universitetets forskningsutvalg
Onsdag 22. mars 2023
12:30 – 15:30
Kollegierommet, Musépllass 1

Saksliste

- I. Godkjenning av innkalling og saksliste**
- II. Referat: FU-møte.22. februar**
- III. Saker**

	Saker
FU 14/23	PhD kvalitetssystem. NOKUT-evalueringen. Saksforelegg, vedlegg
FU 15/23	PhD forskrift – Digitalt vitnemål - forslag til endring om hvem som skal utstede vitnemål Saksforelegg
FU 16/23	PhD Digital og hybrid disputas Saksforelegg
FU 17/23	Åpen vitenskap. Status for UiBs politikk og forhandlinger med forlag Saksforelegg
FU 18/23	ERC fakultetsvise ambisjonsmål Saksforelegg
FU 19/23	Evaluering av Toppforsk-programmet UiB/TMS Saksforelegg, vedlegg
	Eventuelt

Referat fra møte i Universitetets forskningsutvalg

Onsdag 22. februar,

12:30– 16:00

Kollegierommet, Musépllass 1

Til stede: Benedicte Carlsen, Gottfried Greve, Ole Th. Hjortland, Øyvind Frette, Siri Gloppen, Karsten Specht, Ragna Aarli, Jostein Gundersen, Nils Anfinset, Stefan Drechsler, Oscar dos Santos Kvalsvik, Maria Carme Torras Calvo

Fra administrasjonen: Benedicte Løseth, Birgit Falch, Bjørn Einar Aas, Bjug Bøyum

Saksliste: Godkjent. Det ble meldt tre saker til Eventuelt.

Referat: Referat fra FU-møte.25. januar ble godkjent med merknad som fremkom i møtet.

I. Saker

	Sak
FU 7/23	<p>Forskningsrådet. Hvordan skal UiB jobbe mot nye søknadsrutiner</p> <p>Seniorrådgiver Vibeke Kyrkjebø Irgan orienterte om tiltakene for å øke suksessraten i utlysningene 2023, deriblant løpende søknadsfrister, og fire sannsynlige «oppsamlingsdatoer» ıla året. Karantene-ordningen kan bli en særlig er en utfordring for unge forskere. Hennes presentasjon er tilgjengelig her.</p> <p>Flere av utvalgets medlemmer påpekte at UiB fortsatt må ha et høyt søknadsvolum også under de nye ordningene. Felles søknadsfrist fastsatt av NFR har bidratt til å motivere søkerne, men faller nå bort. Interne frister vil kunne bli vurdert innført ved flere fakultet. Unge forskere må få støtte som kan skire kvalitet i søknadsarbeidet.</p>
FU 8/23	<p>ERC</p> <p>Seksjonsleder Birgit Falch orienterte om søknader og tilsagn. Hennes presentasjon er tilgjengelig her.</p> <p>Forsknings- og innovasjonsavdelingen gir støtte til søkerne og arbeider med å videreutvikle nye tiltak, særlig i forhold til Marie Curie programmet (Marie Skłodowska-Curie Actions – MSCA), der bl.a. UiO ha et særlig stort tilslag.</p> <p>Utvalget meldte om bred interesse for deltagelse i dette programmet, men pekte på behov for å utvikle virkemidler og incentiver spesielt for MSCA. Programmet blir delvis oppfattet som særlig kostnadskrevende.</p> <p>En egen sak om MSCA vil bli lagt frem for utvalget i et senere møte.</p>
FU 9/23	<p>EU mobilisering 2023</p> <p>Seksjonsleder Birgit Falch innledet. Hennes presentasjon er tilgjengelig her. Utvalget sluttet seg til forslaget om nye felles arrangement i 2023 etter modell fra mobilisering i 2022. Institusjonelle fellesarrangement er en del av kulturbyggingen. Det må i tillegg gis rom for tiltak rettet mot interesserte fagmiljø og utvikle egne fagbaserte workshops.</p>
FU 10/23	<p>EU Funding Navigator Tool</p> <p>Avdelingsdirektør Benedicte Løseth innledet, og pekte på at navigeringsvektøyet vil gjøre det enklere for forskere å identifisere relevante utlysninger og programmer på</p>

	<p>tvers av fag og fagklynger. Mange forskere har allerede vært involvert i utviklingen av applikasjonen.</p> <p>Seniorrådgiver Hiwa Målen orientere om det videre arbeidet. Hans presentasjon er tilgjengelig her. Applikasjonen vil bli oppdatert hvert kvartal og det er et mål å ligge i forkant av utlysningene.</p>
FU 11/23	<p>PHD-kvalitetssystem</p> <p>Saksforelegg var utsendt med sakslisten. Seniorrådgiver Marie Eide orienterte kort om arbeidet med nye spørreskjemaer for henholdsvis kandidat- og alumniundersøkelsen. Målet bl.a. å øke nytteverdien av undersøkelsene. Utvalget ble oppfordret til å sende eventuelle kommentarer direkte til Forsknings- og innovasjonsavdelingen v/seniorrådgiver Eide.</p>
FU 12/23	<p>Forskningsetikk</p> <p>Saksforelegg og vedlegg (tiltaksplan) var utsendt med sakslisten. Viserektor Benedicte Carlsen innledet. Utvalgets diskusjon tok utgangspunkt i forslag til tiltak/kompetanseplan med på veilederopplæringen. Feltet er under utvikling og det ble bl.a. pekt på at teknisk-administrative tilsatte også bør trekkes med i det forskningsetiske arbeidet, og det legges til rette for opplæring.</p>
FU 13/23	<p>Forskningsinfrastruktur</p> <p>Viserektor Gottfried Greve orienterte om at arbeidsgruppens rapport nå var oversendt universitetsledelsen. Greves presentasjon som er tilgjengelig her. Arbeidsgruppen anbefaler fakultetsvise veikart Arbeidsgruppens rapport er oversendt utvalgets medlemmer.</p>
	<p>Eventuelt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Junimøtet blir et heldags fellesseminar for Forskningsutvalget og Innovasjonsutvalget. Oscar dos Santos Kvalsvik ba om at de nye utvalgene nye studentrepresentanter blir invitert til seminaret • NOKUT har orientert foreløpig om tilsynet som ble gjennomført. Mandag 27. februar kommer rapporten med anbefalinger. Saken blir lagt frem for utvalget. • Styres skal behandle en sak om Scholars at Risk og Scholar Rescue Fund (IIE-SRF)

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 14/23		Arkivsaknr.:

Oppfølging etter NOKUTs tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet

---

Bakgrunn

I 2022 førte NOKUT tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet ved Universitetet i Bergen (UiB). 6. mai 2022 ble UiB bedt om å sende inn dokumentasjon på hvordan kvalitetsarbeidet ved institusjonen oppfyller gjeldende krav i lov og forskrifter. I tillegg til dokumentasjon på kvalitetsarbeidet på institusjonsnivå ba NOKUT UiB om å sende inn dokumentasjon på kvalitetsarbeidet ved studietilbud på alle nivå og ved alle fakultet. På ph.d.-nivå ble ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Fakultet for kunst, musikk og design valgt til å sende inn dokumentasjon.

UiB sendte inn dokumentasjon 15. september 2022, og ettersendte dokumentasjon 7. desember samme år. NOKUT gjennomførte institusjonsbesøk 14.–16. november 2022, og den sakkyndige komiteen intervjuet da representanter fra alle nivå i institusjonen.

27. februar fikk UiB tilsendt innstilling fra sakkyndig komité. Den sakkyndige komiteen konkluderer med at «*det systematiske kvalitetsarbeidet ved Universitetet i Bergen er tilfredsstillende.*» I rapporten står det om UiBs kvalitetssystemer at «*det er komiteens vurdering av systemene er gjennomtenkte og rutinefestet, og at de bidrar til å sikre og videreutvikle kvaliteten i alle typer studietilbud.*» Om kvalitetsarbeidet på ph.d.-nivå mener komiteen blant annet at «*de ulike elementene i kvalitetssystemet til ph.d.-utdanningene bidrar til god systematikk og transparens, og at systemet sikrer god forankring av (formelt) kvalitetsarbeid.*»

Denne saken gir en oppsummering den sakkyndige komité sin rapport og presenterer et forslag til plan for oppfølging.

NOKUTs tilsynsrapport

I tilsynsrapporten går komiteen gjennom paragrafene i UH-loven, Studiekvalitetsforskriften og Studietilsynsforskriften, og konkluderer for hver paragraf at UiB tilfredsstiller kravene. Den sakkyndige komiteen konkluderer med at UiB sikrer og videreutvikler kvaliteten i institusjonens studietilbud.

«Universitetet har et strukturert kvalitetssystem (med to undersystemer) som har tydelige rollebeskrivelser og klar ansvarsfordeling. Kvalitetssikring og kvalitetsarbeid er forankret i UiBs strategi og i alle organisasjonsledd, inkludert i styre og i ledelsen på alle nivåer. Studenter og ansatte er inkludert og proaktive i arbeidet med læringsmiljø som blant annet bidrar til en sterk kvalitetskultur. Kvalitetsarbeidet ved universitetet er basert på informasjon fra relevante kilder som blir brukt til å avdekke sviktende kvalitet, og til å utvikle kvaliteten i studietilbudene og i den samlede studieporteføljen.»

Selv om komiteen ikke er i tvil om at det systematiske kvalitetsarbeidet ved UiB oppfyller alle formelle krav, mener komiteen at UiBs kvalitetsarbeid har visse forbedringspunkter og potensial for videre utvikling. Dette gjelder særlig § 2-1 (2) i Studiekvalitetsforskriften som omhandler periodiske evalueringer og § 4-1 (4) i Studietilsynsforskriften som omhandler systematisk innhenting av informasjon. I § 2-1 (2) er de sakkyndige i tvil, men faller ned på at UiB samlet sett oppfyller minstekravene i bestemmelsen. I § 4-1 (4) mener de sakkyndige at UiB tilfredsstiller minstekravene, men at det er rom for forbedring.

Komiteens forslag til videreutvikling av kvalitetsarbeidet

I rapporten foreslår komiteen fire områder der det kan gjøres forbedringer i kvalitetsarbeidet.

De sakkyndige foreslår at UiB bør **revurdere kompleksiteten i kvalitetssystemet**. Dette er i hovedsak rettet mot kvalitetssystemet for første og andre syklus, som komiteen opplever at har et system som inneholder mange og omfattende komponenter. Komiteen kommer med en rekke forslag til forenklinger. Noen av disse vil også kunne påvirke kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen, for eksempel når det gjelder evaluering av emner.

Komiteen har forståelse for at UiB ser fordeler med å ha to kvalitetssystemer, men minner samtidig om muligheten til å lære av hverandre og dele erfaringer på tvers av de to. De foreslår at UiB gjør en **systematisk gjennomgang av systemene**, og anbefaler samtidig at UiB sammenligner kvalitetssystemet med andre universiteter i Norge og/eller utlandet for å se på hvordan andre institusjoner har bygget opp sine kvalitetssystemer for utdanninger på ulike nivåer.

Et av kravene komiteen godkjente under tvil var hvorvidt UiB oppfyller kravet om at representanter fra arbeids- eller samfunnsliv skal bidra i evaluering av studietilbud (Studiekvalitetsforskrifens § 2-1 (2)). **Representasjonen fra arbeids- eller samfunnsliv bør styrkes**, og komiteen foreslår å gjøre det til hovedregel at én arbeidslivsrepresentant er med i programevaluering, ikke at fakultetene kan vurdere om det er hensiktsmessig som det i dag står i retningslinjene for evaluering av ph.d.-programmene.

Ved egen gjennomgang og ut fra intervjuene under institusjonsbesøket, har komiteen fått inntrykk av at Studiekvalitetsbasen bidrar til mer frustrasjon enn å være en fleksibel kunnskapskilde, og foreslår at dersom den skal beholdes, bør **Studiekvalitetsbasen tilpasses** slik at det blir enklere for studenter og ansatte å få innsikt i resultater og tiltak i forbindelse med tidligere evalueringer.

Videre prosess

Da universitetsstyret vedtok kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen i 2017 (sak [129/17](#)), ba de om at systemet ble evaluert etter tre år. Det har ikke blitt gjort, og i saken til universitetsstyret om kvalitetsarbeid ved ph.d.-utdanningen i januar 2021 (sak [15/21](#)) ble det skissert at det skal gjøres en helhetlig vurdering av systemet i lys av evalueringsrapporten som foreligger etter tilsynet.

Det foreslås derfor at det nå gjøres en helhetlig vurdering av kvalitetssystemet, med særlig hensyn til evalueringsrapporten. Viktige punkter i en helhetlig vurdering av kvalitetssystemet:

- Oppfølgingspunktene fra NOKUT-rapport
- Er elementene i kvalitetssystemet riktig dimensjonert?
- Er det behov for endring/oppdatering av den [skjematiske oversikten over struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver](#)?
- Er det overlapp mellom kvalitetssystem for ph.d.-utdanning og kvalitetssystem for øvrig utdanning som kan bedre samkjøres?

- Kan man i større grad samkjøre språk og uttrykk i de to kvalitetssystemene?

Det foreslås at evalueringen gjennomføres av FIA, og at arbeidet blir diskutert med fakultetenes ph.d.-koordinatører underveis. Det legges opp til at fakultetene blir bedt om innspill i oppstarten av arbeidet til hvordan elementene i kvalitetssystemet fungerer, og hva som eventuelt ikke fungerer.

Tilbakemeldingene etter tilsynene er ikke særlig omfattende, og er i delvis rettet mot første og andre syklus. Flere av forslagene fra komiteen innebærer derimot større samkjøring av UiBs to kvalitetssystemer. Det foreslås derfor at Forsknings- og innovasjonsavdelingen samarbeider med Studieavdelingen slik at man sikrer en tettere samkjøring av de to systemene, der det er hensiktsmessig.

Det foreslås at arbeidet startes vårsemesteret 2023, og at resultatene blir presentert for Forskningsutvalget høstsemesteret 2023. I etterkant av saken i Forskningsutvalget, vil resultatene legges fram for universitetsstyret. En sak i universitetsstyret vil koordineres med Studieavdelingen sin sak om oppfølging etter NOKUT-tilsynet.

Saken legges frem for utvalget til orientering.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 15/23		Arkivsaknr.:

Ph.d.-forskrift: Digitalt vitnemål - forslag til endring om hvem som skal utstede vitnemål

---

Bakgrunn

Under runden med forskriftsendring i 2022 (22/15675) ble det foreslått at fakultetene skulle utstede doktorgradene, og med det få en ny oppgave med å sende ut vitnemål og diploma supplement (heretter kun omtalt som vitnemål) til kandidatene. Dette skulle skje like etter disputas. Forslaget ble ikke støttet av fakultetene, da man anså at dette ville føre til ekstra kostnader for dem, samt undergrave noe av grunnlaget for promosjonen. På dette punktet ble forskriften dermed stående uforandret, med regler om at doktorgrader fortsatt skal utstedes på institusjonsnivå. I praksis skjer dette ved rektors og universitetsdirektørens signatur på vitnemålene og med utdeling under promosjonen.

Etter innføringen av digitale vitnemål ved årsskiftet 2022/23, ser vi nå muligheten for å kunne utstede digitale vitnemål til ferdige kandidater like etter disputas. De fysiske vitnemålene skrives samtidig ut ved fakultetene, signeres av dekan og fakultetsdirektør, og deles ut under den påfølgende promosjonen. Hovedpoenget er at endringen vil være til fordel for ph.d.-kandidatene, som raskt mottar en digital versjon av sitt vitnemål.

En slik endring i rutiner vil kreve endring i forskriften om hvem som skal utstede doktorgrader. Hvis vi endrer på rutinen, uten å endre på forskriften, vil vi komme i en problematisk situasjon der rektor og universitetsdirektør signerer på et fysisk vitnemål som i digital form kan ha blitt utstedt fra fakultetet for flere måneder siden.

Forslag til forskriftsendring

For de tre doktorgradsforskriftene fremkommer det i dag at det er universitetsstyret som kreerer kandidaten til doktorgraden. Forslaget nå er altså at fakultetet selv som skal kreere kandidaten til doktorgraden, ved at vitnemålet utstedes. I forslaget fremkommer nå også grunnlaget for kreeringen.

Forslag til ny tekst blir følgende for Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen:

§ 3. Ansvar for ph.d.-graden

Fakultetet selv fatter vedtak om (...) vitnemål kan utstedes.

§ 16. *Oppnådd grad, vitnemål, vitnemålstillegg og doktorgradsdiplom*

På grunnlag av godkjent avhandling, opplæringsdel, prøveforelesning og disputas, kreerer fakultetet selv kandidaten til ph.d.-graden ved at vitnemål utstedes. Fakultetet selv utsteder det standardiserte, engelske vitnemålstillegget «Diploma Supplement» sammen med vitnemålet. Utforming av ph.d.-vitnemålet og vitnemålstillegget skal følge Universitetet i Bergen sin rutinebeskrivelse for dette.

Forslag til ny tekst blir følgende for Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Universitetet i Bergen:

§ 3. *Ansvar for ph.d.-graden*

Fakultetet selv fatter vedtak om (...) vitnemål kan utstedes.

§ 14. *Oppnådd grad, vitnemål, vitnemålstillegg og doktorgradsdiplom*

På grunnlag av godkjent kunstnerisk resultat, refleksjonsdel, opplæringsdel og disputas, kreerer fakultetet selv kandidaten til ph.d.-graden ved at vitnemål utstedes. Fakultetet selv utsteder det standardiserte, engelske vitnemålstillegget «Diploma Supplement» sammen med vitnemålet. Utforming av ph.d.-vitnemålet og vitnemålstillegget skal følge Universitetet i Bergen sin rutinebeskrivelse for dette.

Forslag til ny tekst blir følgende for Forskrift for graden doctor philosophiae (dr.philos.) ved Universitetet i Bergen:

§ 3. *Ansvar for graden dr.philos.*

Fakultetet selv fatter vedtak om (...) vitnemål kan utstedes.

§ 15. *Oppnådd grad, vitnemål og doktorgradsdiplom*

På grunnlag av godkjent avhandling, prøveforelesninger og disputas, kreerer fakultetet selv kandidaten til dr.philos.-graden ved at vitnemål utstedes. Utforming av dr.philos.-vitnemålet skal følge Universitetet i Bergen sin rutinebeskrivelse for dette.

Hovedpunktene i endringsforslaget er som følger:

- Digitalt og fysisk vitnemål ferdigstilles begge like etter disputas.
- Datoen for vitnemålsutskrift blir kreeringsdato.
- Det digitale vitnemålet bli gjort tilgjengelig for kandidaten i vitnemålsportalen, påført en digital signatur fra Sikt.

- Fysisk vitnemål signeres av dekan og fakultetsdirektør.
- Fysisk vitnemål overleveres til FIA i forkant av promosjon, og leveres ut under promosjon.
- Seremonielt diplom signeres fortsatt av rektor og universitetsdirektør, og deles ut under promosjonen sammen med vitnemålet. Promosjonsdato påføres vitnemålet.

Videre prosess

Denne saken er planlagt fremmet for Universitetsstyret i møte 15. juni 2023. Hvis forslaget blir vedtatt, vil endringen gjelde for kandidater som disputerer fra og med høstsemesteret 2023.

Saken legges med dette frem for Forskningsutvalget til drøfting.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 16/23		Arkivsaknr.:

Ph.d.: Digital og hybrid disputas vs. høytidelig tradisjon: Erfaringer på fakultetene

---

Bakgrunn

Tradisjonelt har ph.d.-utdanningens prøveforelesninger og disputas blitt avholdt i et auditorium med fysisk tilstedeværelse av alle som har relevante roller. Perioden med korona har vist oss muligheten for å få gjennomført doktorgradsprøven med videooverføring via internett. Gjennom pandemien fikk fakultetene god erfaring med å gjennomføre både heldigitale disputaser med kandidat, opponent og publikum digitalt til stede, eller hybride disputaser, der kandidat, veileder og eventuelt deler av komiteen var til stede i et rom, mens en eller flere av komiteen deltok digitalt. De hybride disputasene har blitt gjennomført med og uten publikum i salen.

Flere av fakultetene ønsker å fortsette med å legge til rette for digitale eller hybride disputaser i tilfeller der det ikke er mulig med fysisk disputas, for eksempel når en mulig opponent ikke ønsker eller kan reise. Denne saken legger opp til en diskusjon om hvordan man håndterer spørsmål om digitale og hybride disputaser ved UiB, og hva som eventuelt er gode argumenter for å avvike fra tradisjonen med å avholde fysisk disputas.

Dagens retningslinjer

Gjennomføring av disputas og prøveforelesning er regulert gjennom UiBs forskrifter, og rutinebeskrivelser ved de avsluttende fasene på ph.d.-utdanningen er omtalt på UiB sin ansattssider.

I forskriftene står det at «*disputas skal normalt avholdes ved Universitetet i Bergen*». Videre står det i dag følgende på UiB sine [ansattssider angående disputas](#): «*Under normale forhold vil normen være at doktorgradsprøven avholdes som et fysisk arrangement på UiB sin campus. I mange tilfeller vil man i tillegg benytte seg av digitale løsninger fordi en opponent ikke har mulighet til å reise til UiB. Enkelte ganger ønsker man også å strøme doktorgradsprøven ut til et større publikum. Det er fakultetene som tar den endelige avgjørelsen om i hvilken form doktorgradsprøvene skal avholdes.*»

Digital eller hybrid disputas

Erfaringene som ble gjort gjennom pandemien har åpnet for at det i flere tilfeller kan arrangeres digitale eller hybride disputaser i tilfeller der det ikke er mulig med fysisk disputas, eller når en opponent ikke ønsker å reise. Å åpne for digital deltagelse i disputasen vil kunne føre til at det blir lettere å rekruttere gode opponenter fra hele verden, og vil være positivt i et klimaperspektiv.

Det er likevel noen punkter som taler imot en omfattende bruk av digitale/hybride disputaser. Disputasen er en viktig milepæl for kandidatene, og har en samlende funksjon for kandidatenes fagmiljø, både faglig og sosialt. Dersom en eller begge opponentene deltar digitalt, vil det kunne påvirke dynamikken under disputasen. Ulike kandidater reagerer forskjellig, og noen vil kunne oppleve det som mer krevende å diskutere med en som deltar digitalt. Videre vil opponenter som

besøker Bergen i forbindelse med en disputas i mange tilfeller også holde gjesteforelesninger, og bidra til at både kandidaten og kandidatens fagmiljø kan utvide sitt akademiske nettverk. I tilfelle digital eller hybrid disputas, vil denne muligheten reduseres. Gjennomføring av digitale eller hybride disputaser krever mer administrativ og teknisk støtte, og er i større grad utsatt for feil og avbrudd som kan føre til en mer oppstykket seanse.

Argumentene over gjelder i stor grad både for hybride og heldigitale disputaser, men de negative følgene er særlig gjeldende for heldigitale disputaser. En heldigital disputas vil potensielt kunne nå et større publikum, men har ikke den samlende faglige og sosiale funksjonen som en fysisk disputas.

Saken om digitale eller hybride disputaser legges frem for Forskningsutvalget til drøfting.

Problemstillinger som kan diskuteres er:

- I hvilke tilfeller det kan tillates å arrangere digital og/eller hybrid disputas?
- I hvilken grad skal kandidatens ønsker hensyntas?

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 17a/23		Arkivsaknr.:

Politikk for åpen vitenskap ved UiB

Bakgrunn

Bevegelser for åpenhet i forskning har hatt stort internasjonalt gjennomslag og skapt betydelige endringer i rammene for vitenskapelig arbeid over de siste ti år. Kunnskapsdepartementet har utviklet strategier, politiske retningslinjer og rapporteringskrav, og både nasjonale og internasjonale finansiører stiller tydelige krav om åpen deling av forskningsdata og resultater som premiss i prosjekttildelinger. UiB har lenge vært aktive i arbeidet med åpen tilgang, og har utviklet en egen politikk for åpen vitenskap. Forskningsutvalget fungerer som styringsgruppe for det interne arbeidet knyttet til oppfølging av politikken. Politikken skal revideres jevnlig. Utvikling gjennom internasjonale avtaler og initiativ (eks ARRA/COARA) skaper nye premisser som universitetets politikk må reflektere.

Politikk for åpen vitenskap ved UiB

Universitetsledelsen tok i 2019 initiativ til å utvikle en politikk for åpen vitenskap ved UiB, som ble vedtatt i Universitetsstyret september 2020 ([styresak 101/20](#)) og tilgjengeliggjort på universitetets nettsider:

<https://www.uib.no/foransatte/139288/politikk-%C3%A5pen-vitenskap-ved-universitetet-i-bergen>

Arbeidet med utforming av politikken utført av en styringsgruppe ledet av daværende prorektor Margareth Hagen. Forskningsutvalget fikk utkast til politikk lagt fram til drøfting og innspill i løpet av arbeidet.

UiBs politikk for åpen vitenskap omfatter åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid, åpen tilgang til forskningsdata, åpen innovasjon, åpne læringsressurser og folkeforskning.

Styresaken og universitetsstyrets vedtak gir forskningsutvalget en sentral rolle: «Styringsgruppen anbefaler at Forskningsutvalget ved UiB får et hovedansvar for å koordinere det videre arbeidet med å følge opp politikken for åpen vitenskap». Styresaken peker på FU som styringsgruppe for oppfølging av politikken, og forventer at «politikken vil bli gjennomgått og eventuelt justert med jevne mellomrom».

Ansvar for de enkelte underdelene i politikken blir fordelt på aktuelle fagavdelinger:

- Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid blir forvaltet av Universitetsbiblioteket
- Åpne forskningsdata blir også forvaltet av Universitetsbiblioteket, i samarbeid med Forsknings- og innovasjonsavdelingen og IT-avdelingen.

- Åpne læringsressurser legges til UiB læringslab, i samarbeid med Universitetsbiblioteket og andre relevante enheter og fagmiljøer ved UiB.
- Oppfølging av åpen innovasjon og folkeforskning blir lagt til Forsknings- og innovasjonsavdelingen.

UiBs virksomhet og aktiviteter innenfor politikkområdene er på svært ulike nivå i modenhet og omfang.

- UiB har hatt en politikk for åpen publisering siden 2009. Her har UiB vært en pådriver nasjonalt, og sammen med krav fra KD og forskningsrådet har det medvirket til at et stort flertall av UiBs forskningsartikler i dag er åpent tilgjengelig ved publisering. Tiltak for tilrettelegging for åpen publisering skjer nå i stor grad på nasjonalt nivå, men fremdeles er framdrift avhengig av arbeid lokalt. UiB drifter Bergen Open Research Archive, men denne og andre lokale tjenester vil erstattes av nasjonale tjenester gjennom nytt nasjonalt forskningsdokumentasjonssystem, Cris/NVA. En aktuell utfordring er knyttet til forhandlinger med forskningsforlag, se egen sak.
- Åpne data har en lang historie ved UiB, men det er særlig det siste tiåret at internasjonale og nasjonale organ har stilt krav som skaper behov for institusjonsvide rammeverk. I kjølvannet av styresaken ble en arbeidsgruppe nedsatt for å arbeide med rammer og tjenester for FAIR og åpne data. Det er etablert en rekke [tjenester ved Universitetsbiblioteket](#), knyttet til veiledning, kurs og kompetansebygging i åpen og FAIR dataforvaltning, herunder datahåndteringsplaner som kreves av finansistene. Nasjonalt er det gjennomført en rekke prosesser for å utrede problemstillinger rundt FAIR data. En sak om lisensproblematikk med nasjonale føringer, ble lagt fram for FU i november 2022. UiBs politikk tilsier at beslutninger om bruk av tjenester for arkivering og deling av forskningsdata må skje lokalt i fagmiljøene. UiB tilbyr siden 2019 et eget arkiv for lagring og deling av åpne forskningsdata ([UiB Open Research Data](#)) som p.t. omfatter over 75 000 filer fordelt på ca 120 datasett.
- For å følge opp politikken for åpne læringsressurser ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å utrede juridiske og praktiske forutsetninger for slik deling. Arbeidsgruppen fremmet sin [rapport](#) i mars 2021, som ble presentert for forskningsutvalget i [sak 10/21](#). Rapporten presenterer en rekke anbefalinger knyttet til opphavsrett, personvern, kvalitetssikring, informasjon og opplæring. Etter avsluttet prosjekt i Læringslaben tilbyr UiB siden 2022 lagrings- og delingstjenesten [Digitale Læringsressurser](#) (DLR) for å dele læringsressurser innad i fagmiljøer og på tvers av fagmiljøer og institusjoner.
- Åpen innovasjon har vært sentralt i den internasjonale bevegelsen for åpen vitenskap, se for eksempel rapporten fra EUs høynivågruppe RISE, «[Open innovation, open science, open to the world](#)» (2017). UiBs politikk sier at ettersom feltet er relativt nytt i sektoren, vil kunnskapsbygging og utvikling av praksisformer stå sentralt i UiB arbeid med åpen innovasjon. En antakelse er at åpenhet i stor grad er et premiss i universitetenes arbeid med innovasjon – mange som er involvert i utviklingsarbeid ønsker åpen deling av ny kunnskap og teknologi. I møtet med kommersielle interesser og prosesser kan det være utfordrende å holde fast ved prinsipper om åpenhet, delvis grunnet krav fra partnere i store næringslivskonsortier som eksempelvis i SFI-er, men også i «ordinære» teknologioverføringsprosesser håndtert gjennom VIS. Det kan være behov for å gjennomgå politikken og oppsummere erfaringer på dette området.
- Folkeforskning er et særtilfelle innen bevegelsen for åpen vitenskap, fordi det handler om involvering i selve forskningsprosessene, snarere enn tilgang til resultater og analysegrunnlag. Også her tar politikken utgangspunkt i «å ha en utprøvende tilnærming til nye samarbeidsformer med medborgere i forskningsprosesser», fordi dette er relativt nytt for

mange forskermiljø. Det finnes likevel flere gode eksempler på slike praksiser ved UiB. Arbeid gjennom universitetsalliansen ARQUS har vært en strategi for å mobilisere til deltakelse og kunnskap, siden denne hadde en egen arbeidspakke for dette, med aktive miljø i flere av deltakerinstitusjonene. Også innenfor Charm EU har dette vært dekket innenfor rammen av arbeidspakker for åpen vitenskap, og endelig rapport fra arbeidspakken pekte særlig på Universitetet i Utrecht og Trinity College som aktive innenfor feltet. Forskningsrådet har etablert et [nasjonalt nettverk for folkeforskning](#), som blant annet trekker fram UiB-prosjektet [ISLAS](#) som eksempel på prosjekter basert på deltakelse fra private borgere.

Saken legges frem for utvalget til orientering.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 17b/23		Arkivsaknr.:

Åpen vitenskap - Status forlagsforhandlinger for åpen tilgang

---

Bakgrunn

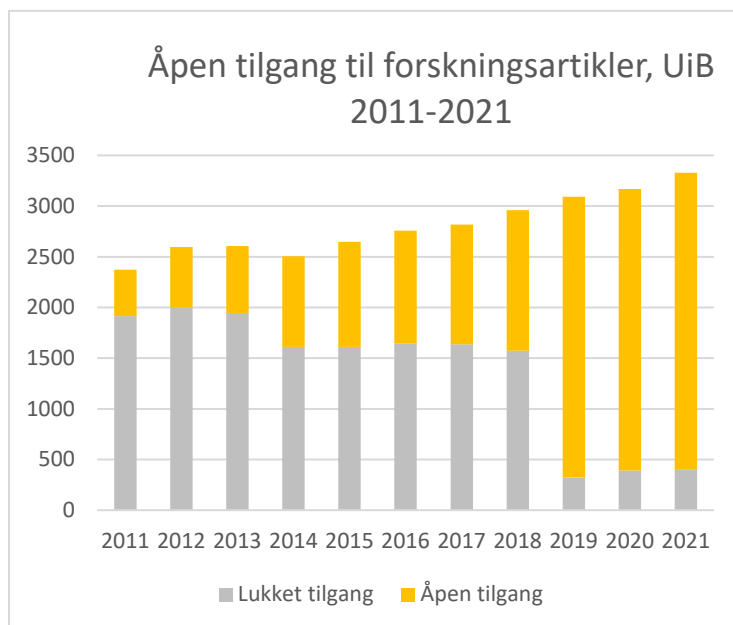
I 2020 vedtok UiB ved universitetsstyret *politikk for åpen vitenskap* hvor det heter at «UiB skal i nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeid fremme åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner. UiB skal arbeide for at det utvikles infrastrukturer der åpen tilgang kan realiseres med minst mulig administrasjon for den enkelte ansatte.» Universitetsbiblioteket fikk et særlig ansvar for den delen av UiBs politikk for åpen vitenskap som omhandler åpen tilgang. Vi oppsummerer kort senere tids historikk i UiBs arbeid med åpen tilgang før vi redegjør for status i nasjonale forlagsforhandlinger for åpen tilgang.

I 2017 vedtok regjeringen krav om at alle offentlig finansierte forskningsartikler skal ha åpen tilgang med frist 2024 for å få dette på plass. I 2018 vedtok forskningsrådet krav om at alle forskningsartikler de finansierer skal ha *umiddelbar* åpen tilgang, altså at artikkelen har åpen tilgang på publiseringstidspunktet. EUs rammeprogram har også krav om at alle forskningsartikler de finansierer skal ha umiddelbar åpen tilgang. Både forskningsrådet og EU stiller spesifikke og forskjellige krav til hvordan publikasjoner skal gjøres tilgjengelige med åpen tilgang.

Omtrent halvparten av alle forskningsartikler på verdensbasis utgis av 4 forlag, Elsevier, Wiley, SpringerNature, og Taylor & Francis. Denne maktkonsentrasjonen på forlagssiden har gjort det stadig dyrere å abonnere på tidsskrift. Med krav om åpen publisering ble det viktig å unngå dobbelbetaling, at vi i minst mulig grad endte opp med å betale for både lesetilgang og for å kunne publisere med åpen tilgang. Det ble også viktig å unngå at forskernes valg av tidsskrift ble begrenset til kun de tidsskriftene som allerede kunne tilby publisering med åpen tilgang.

Ansvaret for nasjonale forlagforhandlinger er lagt til Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør, et offentlig forvaltningsorgan under kunnskapsdepartementet, ved Seksjon for lisensavtaler og åpen tilgang (heretter: Sikt). Siktets forhandlingsråd, hvor UiB er representert ved bibliotekdirektøren, skal sikre brukermedvirkning i forhandlingsstrategiske spørsmål.

UiB har siden 2018, sammen med resten av BOTT, samarbeidet tett med Sikt for å fremforhandle forlagsavtaler som gir åpen tilgang til offentlig finansiert forskning der hvor forskerne selv ønsker å publisere, og innenfor økonomisk bærekraftige rammer. Forhandlinger med de største forlagene ble

påbegynt høsten 2018 og inkluderte, i tillegg til ansatte fra Sikt, rektoratsmedlemmer og bibliotekdirektører fra BOTT i forhandlingsgruppene. De første avtalene ble inngått i 2019, og i 2020 hadde UiB avtaler om åpen publisering med 14 forlag og som omfattet ca. 9 000 tidsskrift.

Disse forlagsavtalene bidro til en kraftig vekst i åpen tilgang ved UiB (se diagram), men de bidro også til uforutsette ekstrakostnader i millionklassen på grunn av begrensninger i hvor mange artikler det var mulig å publisere innenfor

avtalene. Et av målene med avtalene var nettopp å sikre åpen tilgang i bærekraftige økonomiske rammer. Det ble tydelig hvordan økonomi og valgfrihet betinget hverandre i disse avtalene. Når åpen tilgang er mulig gjort gjennom kommersielle tjenester styrt av forlag med monopollignende posisjoner, stiller universitet og forskere med en ulempe som enten må bøtes på ved å betale mer eller ved å gi fra seg valgfrihet når man skal bestemme seg for hvor man skal publisere. Det er ikke gitt at budsjett alltid vil kunne strekke til, derfor må man finne andre løsninger.

UiB ved universitetsstyret vedtok november 2022 å innføre en institusjonell rettighetsordning som gir UiB en forutgående rett til å tilgjengeliggjøre alle forskningsartikler i institusjonelt arkiv uavhengig av hva forlagene måtte ha av retningslinjer for dette. Dette styrker forskernes valgfrihet til å publisere hvor de vil i møte med krav om åpen tilgang, samtidig som det bidrar til å frigjøre UiB fra forlagsstyrt åpen tilgang.

Forlagsforhandlinger for åpen tilgang for perioden 2023-2024

I 2022 var det open access-avtaler med 8 forlag som måtte reforhandles. De største forlagene i denne runden var Wiley, SpringerNature og Taylor & Francis, som for UiB kostet ca. 15 millioner kroner i 2022. Sikt's Forhandlingsråd anbefalte mål om reduserte kostnader og full dekning av åpen tilgang i avtalene. Målet om prisreduksjon gjaldt særlig for de største forlagene. Med både SpringerNature og Taylor & Francis ble det inngått avtaler med 10 % prisreduksjon og full dekning av åpen tilgang. Forhandlingene med Wiley pågår ennå, men NTNU har allerede bestemt seg for å forlate denne avtalen.

For UiB representerer Wiley-avtalen ca. 150 artikkelpublikasjoner med åpen tilgang i året til en verdi av ca. 4,5 mill. kroner, lesetilgang til ca. 1500 tidsskrift med rundt 160 000 årlige artikkelnedlastninger, og årlige kostnader mellom 7 og 8 millioner kroner. Dersom partene ikke blir enige om en ny avtale må UiB dekke behovene på andre måter. Åpen tilgang vil bli ivaretatt gjennom

rettighetsordningen for publisering i lukkede tidsskrift og UiB dekker kostnadene for publisering i rent åpne tidsskrift. Lesetilgang vil bli ivaretatt gjennom en kombinasjon av rettigheter til lesetilgang til tidligere årganger av tidsskriftene, enkelte tidsskriftabonnement, og artikkelbestillinger til sluttbrukere. Disse tiltakene vil kunne finansieres innenfor rammen av de innsparte midlene som ellers ville gått til Wiley-avtalen.

Åpen tilgang etter 2024

Publiseringslandskapet er fortsatt i endring. Forskningsrådet, som medlem av cOAlition S, hadde i utgangspunktet satt utgangen av 2024 som frist for de nasjonale forlagsavtalene med åpen tilgang. Dette innebar at fra og med 2025 ville ikke lenger publisering gjennom nasjonale forlagsavtaler oppfylle kravet om åpen tilgang. Høsten 2022 kunngjorde cOAlition S at de allikevel vil regne artikler publisert i nasjonale forlagsavtaler fra og med 2025 for å oppfylle kravet om umiddelbar åpen tilgang.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023-2032 står det at regjeringen vil:

- sørge for at offentlig finansiert forskning er tilgjengelig og at alle høyere utdanningsinstitusjoner har ordninger for publisering med åpen tilgang
- be HK-dir, Sikt og Forskningsrådet om å bistå forskningsinstitusjonene med å utarbeide en strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024 og en plan for å nå målene i en slik strategi

Det har blitt opprettet en arbeidsgruppe for å svare på bestillingen i det andre kulepunktet over. Medlemmene i arbeidsgruppen er Lars Holden (Forskningsinstituttens Fellesarena (FFA)), Mathilde Skoie (UiO), Vidar Røeggen (UHR), Katrine Weisteen Bjerde (HK-dir), Lars Wenaas (Sikt), Johannes Waage Løvhaug (NFR), Espen Sandøe Karlsen (NFR) og Marte Qvenild (NFR).

Arbeidsgruppen skriver i sitt mandat at de ønsker å bistå fagmiljøene med å formulere en strategi for åpen publisering etter 2024, og at arbeidet skal foregå i tett dialog med fagmiljøene og institusjonene, blant annet gjennom å innhente råd fra publiseringsutvalgene i humaniora, samfunnsfag, medisin og MNT-fag og Forhandlingsrådet (SIKT).

Saken legges frem for Forskningsutvalget til drøfting. En viktig problemstilling som bør belyses er:

Gitt utviklingen i akademisk publisering nasjonalt og internasjonalt, og basert på erfaringene med åpen publisering hittil, hva er viktig fremover for å bl.a. kunne sikre kvalitet i forskning og ivareta forskeres interesser?

15.03.23 MCT/PSS

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 18/23		Arkivsaknr.:

ERC fakultetsvise ambisjonsmål

Bakgrunn

I UiBs nye strategi (2023-2030) er ambisjonene fram mot 2030 at UiB skal oppnå flere tildelinger fra Det europeiske forskningsrådet (ERC). Forskningsutvalget besluttet ved inngangen til 2020 å samle seg om en felles prosess for å få flere forskere til å søke ERC, og har siden den gang hatt flere saker om ERC til drøfting i utvalget. I møte i FU 23.03.2022 diskuterte utvalget om det ønsket å innarbeide en ordning med å utarbeide fakultetsvise ambisjonsmål for de ulike kategoriene ERC fram mot utgangen av Horisont Europa (2027), og med årlige justeringer. Det var enighet i FU om å utarbeide en slik syklus, og at Forskningsutvalget kunne være en arena der ambisjonsmålene ble presentert med tanke på erfaringsutveksling og deling.

I møte i FU 11.05.22 ble de fakultetsvise ambisjonsmålene presentert, og Forskningsutvalget ønsket å ha årlige presentasjoner av ambisjonsmålene fremover. Forsknings- og innovasjonsavdelingen har nå en dialog med fakultetene for å se om det er endringer i ambisjonsmålene siden sist, og vil presentere en sammenstilling av ambisjonsmålene i møtet 22.03.23.

Hensikt med ambisjonsmål

Hensikten med å utarbeide ambisjonsmål er at det skal være en hjelp for fakultetene selv til å sette noen mål om hva de vil strekke seg mot fram til 2027, og at disse skal knyttes til de ulike kategoriene av ERC.

Fakultetene velger selv hvordan de vil følge opp ambisjonsmålene på sine institutt og fakultet. Tanken med å dele målene er at det kan være nyttig for fakultetene å dele sine erfaringer og ambisjoner med hverandre, og at det også kan bidra til å få et institusjonelt fokus på UiBs arbeid med å øke antall ERC-søknader.

Saken legges fram til drøfting i FU.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.03.2023
FU-sak: 19/23		Arkivsaknr.:

Evaluering av Toppforsk-programmet UiB/TMS

Bakgrunn

I 2015 bevilget kunnskapsdepartementet ekstraordinære midler til utvikling av toppforskningsmiljøer ved de største universitetene. Trond Mohns stiftelse (daværende Bergen forskningsstiftelse) inviterte UiB til å inngå samarbeid om internasjonal rekruttering og støtte toppforskermiljøene over en periode på syv år. Midlene ble brukt til å rekruttere fem forskere på ulike fakultet. De fem forskerne er:

- Michael Baumgartner, Det humanistiske fakultet, FOF
- Valeriya Lyssnko, Det medisinske fakultet, K2
- Michael Fellows, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, II
- Stefan Kölsch, Det psykologiske fakultet, IBMP
- Don Kalb, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, SOSANT

Informasjon om programmet er lagt ut på UiBs nettsider:

<https://www.uib.no/forskning/91071/toppforskprogrammet>

Perioden utgikk i 2022, og finansieringen fra TMS ble i alt 68,5 mill NOK. I forbindelse med avslutning av programmet har UiB gjennomført en evaluering av tiltaket, som er oversendt TMS.

Evalueringen konkluderer med at erfaringene med programmet har vært positive, og at rekrutteringsprosessene har bidratt betydelig til forsterking av eksisterende og utvikling av nye framragende miljø ved UiB. Av utfordringer blir det særlig trukket fram rekruttering av postdoc-stillinger og stipendiater i oppstartfasen. Det blir også pekt på begrensninger gitt av koronapandemien og mange praktiske forhold knyttet til mobilitet, informasjon og tilrettelegging i oppstartfasen med mer.

Evalueringsrapporten blir lagt fram for forskningsutvalget til orientering.

Evaluering Toppforskprogrammet (med støtte fra Trond Mohn stiftelsen)

Vinter 2022/23

Innledning

Trond Mohn stiftelse (tidligere Bergen forskningsstiftelse) har siden 2004 tildelt en milliard kroner til forskning ved UiB og Helse Bergen samt ved andre norske institusjoner som samarbeider med forskningsmiljøer i Bergen. Fra etableringen har stiftelsen støttet rekruttering av fremragende forskere til UiB, blant annet gjennom TMS Starting Grant-programmet, som så langt har gitt 48 fremragende yngre forskere anledning til å bygge opp en forskergruppe og gjennomføre banebrytende forskningsprosjekter ved UiB.

Å bygge flere verdensledende forskningsmiljøer ved universiteter i Norge er et av de overordnede målene i Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, og dette har også vært et strategisk mål for UiB i universitetets strategi for 2016-2022. Fra 2015 bevilget Kunnskapsdepartementet midler spesielt til dette formålet, og daværende Bergen forskningsstiftelse inviterte UiB til samarbeid om internasjonal rekruttering av toppforskere til UiB. I juni 2015 ble avtalen om Toppforskprogrammet inngått, som innebærer at Trond Mohn stiftelse bidrar med 68,5 mill. kroner over syv år (se også addendum til avtalen, datert 20.4.2018), slik at den totale rammen for programmet, fra regjeringen og Trond Mohn stiftelse samlet, blir på 137 mill. kroner.

Gjennom Toppforskprogrammet har UiB rekruttert fem internasjonalt ledende forskere innenfor ulike fagfelt og har gitt dem anledning til å bygge opp hver sin forskergruppe og gjennomføre et femårig forskningsprosjekt: Stefan Kölsch ved Det psykologiske fakultetet, Michael Fellows ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultetet, Valeriya Lyssenko ved Det medisinske fakultetet, Don Kalb ved Det samfunnsvitenskapelige fakultetet og Michael Baumgartner ved Det humanistiske fakultetet.

Toppforskprogrammet ble avsluttet 31. desember 2022, og i den anledning har UiB, ved Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA), gjennomført en evaluering av programmet, som denne rapporten oppsummerer. Evalueringen har blitt gjennomført med en kvantitativ del, med gjennomgang av statistikk fra forskningsprosjektene i programmet, og en kvalitativ del, med utgangspunkt i intervjuer med Toppforskerne selv, forskere som har deltatt i prosjektene og instituttledere og prodekaner ved de relevante institutter og fakulteter.

Formål

Denne rapporten oppsummerer erfaringer og resultater fra programmet. Formålet er å avdekke mulige læringspunkter som kan være nyttige i arbeid med utformingen av mulige fremtidige programmer av lignende art.

Organisering og gjennomføring

Til evalueringen er det samlet inn bibliometriske oversikter og statistikker fra UiB, Cristin, Forskningsrådet, EU, google og Web of Science. Det vil imidlertid ikke vises tall på individnivå i denne rapporten.

Den kvalitative delen tar utgangspunkt i vurderinger og refleksjoner fra sentrale aktører i Toppforskprogrammet. Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) utarbeidet et utkast til intervjuguide til de fire ulike interessentgruppene (Toppforskerne selv, instituttledelse, fakultetsledelse, prosjektmedarbeidere), og sluttførte guidene etter innspill fra både Trond Mohn stiftelse og administrative nøkkelpersoner ved fakultetene. Disse hjalp med å identifisere relevante

prosjektmedarbeidere som kunne intervjues. Det ble besluttet å intervjuer prosjektmedarbeidere i postdoc-stillinger snarere enn phd-kandidater, da det ble antatt at disse ville ha større sammenligningsgrunnlag med hensyn til å vurdere grad av integrering ved instituttet generelt og i forskningsgruppen, faglig oppfølging fra forskningsleder o.l. Hver intervjudeltaker fikk tilsendt intervjuguiden i forkant av intervjuet. Intervjuene ble gjennomført av FIA i mai, juni og august 2022, og hver samtale varte i ca. 45-60 min.

1. Overordnet omtale av erfaringene med programmet

Fra intervjuene kommer det frem at erfaringene med programmet overordnet sett er svært positive blant alle aktører.

Ledelsen ved de relevante fakultetene og instituttene har satt stor pris på muligheten Toppforskprogrammet har gitt til å rekruttere en internasjonalt fremstående forsker. De bemerker at det kan være utfordrende å rekruttere internasjonalt ledende forskere til UiB fordi man konkurrerer med en rekke fremtredende institusjoner både i og utenfor Europa, og at Toppforskprogrammet ga dem muligheten til å tilby konkurransedyktige betingelser. Ved alle instituttene har det vært et godt sammenfall mellom Toppforskernes forskningsfelt og prioriteringer ved instituttene. Programmet har også gitt anledning til å rekruttere yngre fremragende forskere både fra Norge og andre land i postdoc- og ph.d.-stillinger knyttet til prosjektene og dermed til å styrke viktige forskningsfelt ved instituttene.

Fakultets- og instituttlederne peker videre på at aktiviteten og synligheten Toppforsk-prosjektene har ført med seg har vært svært verdifull. Ved alle instituttene er det lagt til rette for videreføring av satsingen på de relevante forskningsfeltene; etter at programmet er avsluttet går forskerne inn i etablerte forskningsgrupper eller sentre, og i noen tilfeller er nye eksterntfinansierte forskningsprosjekter innenfor feltet allerede i gang.

Toppforskerne selv fremhever at friheten programmet ga dem til å sette sammen en forskergruppe og fokusere på forskningsprosjektet gjennom en lengre periode med stabil finansiering gjorde stillingene svært attraktive og ga dem en enestående mulighet til å utvikle sin forskning under usedvanlig gode betingelser. Alle Toppforskerne er svært godt fornøyd med de overordnede rammene i programmet; de beskriver det som en drømmesituasjon å få anledning til å få faglig frihet til å realisere sitt forskningsprogram over flere år.

Flere av toppforskerne peker på at Universitetet i Bergen hadde fremragende miljøer på deres felt da de ble rekruttert, slik at forskningsgruppen deres fra begynnelsen kunne inngå i et fruktbart miljø på vertsinstituttet. Samtlige Toppforskere hadde hatt kontakt med instituttene de ble rekruttert til på forhånd – noen hadde mangeårige samarbeid med forskere ved UiB – og alle har følt seg velkomne og godt tatt imot i kollegiet på instituttene.

Flere av Toppforskerne har hatt utfordringer med rekruttering til ph.d.- og postdoktor-stillingene i prosjektene deres. For noen av forskerne ble koronapandemien et ekstra hinder i denne sammenheng, og for prosjekter som var planlagt med laboratoriearbeid, pasientstudier, feltarbeid og mye reising, førte pandemien til forsinkelser i en del av prosjektperioden.

Postdoktorer som var tilknyttet Toppforsk-prosjektene hadde også faglig sett meget gode erfaringer, og anså stillingene som svært attraktive fordi de fikk arbeide med verdensledende forskere på sine

felt. For de fleste postdoktorene var muligheten til å arbeide sammen med Toppforskeren som ledet prosjektet hovedmotivasjonen for å søke stillingen. De pekte også på at toppforskerne, fordi de hadde få eller ingen undervisningsforpliktelser i løpet av prosjektperioden, hadde tid til å ha løpende kontakt og gi dem god oppfølging i arbeidet med postdoc-prosjektene.

En overordnet konklusjon fra intervjuene er at Toppforskprogrammet har fungert svært godt etter formålet, da det har bidratt til å rekruttere fem internasjonalt ledende forskere til fem forskjellige fakulteter. Toppforskerne har etablert forskergrupper som har bidratt til å styrke eksisterende fremragende forskningsmiljøer ved UiB og har oppnådd resultater som får internasjonal oppmerksomhet. Av de fem Toppforskerne er én blitt pensjonist etter Toppforsk-perioden, mens de fire andre er godt integrert på sine institutter og planlegger å bli ved UiB og videreføre sin forskning her etter Toppforsk-perioden.

På utfordringssiden belyser intervjuene vanskeligheter knyttet til koronapandemien samt forskjellige aspekter av situasjonen på det internasjonale arbeidsmarkedet for forskere. Mobilitet på tvers av landegrenser skaper utfordringer med hensyn til rent praktiske forhold så vel som HR-relaterte og skattemessige forhold, som kan gi tidvis frustrasjon for innkommende internasjonale forskere og merarbeid for administrasjonen på instituttene. Innspillene som kommer frem i intervjuene tyder på at det er behov for å iverksette tiltak for ytterligere å forbedre informasjon og rutiner i forbindelse med mottagelse av internasjonale forskere ved UiB, både sentralt og på instituttene. UiBs HR-avdeling har våren 2022 satt i gang prosjektet «Onboarding av utenlandske ansatte», som sikter mot å forbedre prosessene rundt mottakelsen av internasjonale forskere.¹

2. Om ledelse, organisering og oppfølging

Forsknings- og innovasjonsavdelingen har koordinert det institusjonelle arbeidet med satsingen. Det har vært årlige dialogmøter mellom TMS, ledelsen på UiB og FIA. Støtteapparatet for toppforskerne har derimot vært lokalisert på fakultetene, og det var først og fremst instituttene som tok seg av den daglige oppfølgingen. Denne organisasjonsstrukturen førte til at eierskapet til programmet har vært noe utydelig for toppforskerne. Fra intervjuene kom det frem at det også har vært noen tilfeller hvor kommunikasjonslinjen mellom fakultet og institutt har vært uklar, særlig i rekrutteringsprosessen; instituttene har understreket at det er viktig at instituttledelsen er aktivt involvert helt fra starten i denne typen prosesser.

Ut fra et institusjonelt perspektiv er det ønskelig at alle offisielle dokumenter som har med satsingen å gjøre (f.eks. overordnet avtale, strategidokumenter, relevant korrespondanse og arbeidskontrakter) er lagret på ett sted, i samme system. Dette er per i dag dessverre ikke tilfelle fordi dokumentene delvis er lagret sentralt, delvis på fakultetene og instituttene. For fremtidige satsinger av denne typen anbefales det en bedre dokumentasjon av hele prosessen i UiBs arkivsystem. Dette vil styrke den institusjonelle hukommelsen og vil gjøre det lettere for nye ledere og nye medarbeidere å sette seg inn i detaljene i satsingen.

Flere instituttledere, administrasjonssjefer og toppforskere sa at det hadde vært ønskelig med administrativt støttepersonale, helst en egen koordinator for prosjektene. Dette gjelder særlig prosjektene som drev med utstrakt feltarbeid og pasientstudier.

---

¹ [Bedre onboarding-opplegg for internasjonale ansatte \(pahoyden.no\)](https://pahoyden.no)

3. Effekter

Ved alle instituttene rapporteres det at de rekrutterte Toppforskerne har vist seg som svært sterke krefter på sine felt, og prosjektene har medført et høyt aktivitetsnivå i form av workshops, konferanser o.l. som har vært fruktbare for fagmiljøene og gitt instituttene økt synlighet internasjonalt. Å tiltrekke fremragende forskere bygger også positiv omdømme og gir positiv reklame for UiB. Forskerne har gjennomgående hatt høy publiseringsrate, godt gjennomslag i internasjonale fagmiljø i form av siteringer og suksess med å innhente eksterne forskningsmidler. Ved å bringe forskningsmiljøene de ble rekruttert til i kontakt med egne nettverk har de også utvidet og styrket vertsinstituttens internasjonale nettverk. Også for ph.d.-kandidatene og postdoktorene har det vært verdifullt å få tilgang til Toppforskernes nettverk, noe som bl.a. har åpnet nye publiseringsmuligheter for dem.

Flere i fakultets- og instituttledelsen peker på at 5 år ikke er så lang tid i et langsiktig arbeid med å bygge fremragende forskningsmiljøer, og legger til at effektene av programmet vil ses enda tydeligere i årene som kommer, når Toppforskerne har hatt lengre tid til å utvikle sine forskningsgrupper og forskningsresultatene når bredt ut og danner grunnlag for videre forskningsprosjekter.

Noen av fakultets- og instituttlederene kommenterte at Toppforsksatsingen førte til at de kunne bygge et forskningsmiljø som de kan fronte som ledende miljø, men at satsingen også binder ressurser på lang sikt, noe som treffer mindre fakultet/institutt sterkere enn større fordi omprioriteringer rammer veldig hardt i små fagmiljøer. De pekte også på at forskningsinitiativer bør ses i sammenheng med undervisningsporteføljen fordi det er undervisningsressursene som genererer mest inntekter, og når man satser på et forskningsområde som ikke tiltrekker så mange studenter, blir det en skjevhet i inntektene.

4. Statistikk / resultater

Bibliometriske indikatorer i form av antall publikasjoner, siteringer og h-indekser bekrefter at alle forskerne lå på et høyt nivå før tilknytning til UiB, og for de fleste har volum av siteringer og publikasjoner vokst. Til sammen 118 publikasjoner var registrert i Cristin i perioden 2017-2021.

To av forskerne har oppnådd henholdsvis to og tre høyt siterte publikasjoner i perioden etter tilknytning til UiB, som er et sterkt resultat. Robuste mål på gjennomslag (H-indeks) indikerer at enkelte har siteringsnivå på linje med nobelprisvinnere. En forsker har særlig hatt fokus på utvikling av andre resultatformer enn publisering, denne kan ha stor potensiell påvirkning på forskningsfronten i form av metodeutvikling og verktøy, men fanges i mindre grad opp i siteringsdatabaser.

For fire av de fem har samforfatterskapet med forskere på UiB økt betydelig. For den femte tilsier fagtradisjonene få eller ingen medforfattere. Dette er en indikasjon på at en har oppnådd mål om å utvikle sterke forskergrupper lokalt.

Forskerne står som PI på åtte EU-søknader, men ingen har oppnådd finansiering. Innen juni 2022 hadde gruppen sendt 15 søknader til forskningsrådet, av disse hadde tre oppnådd finansiering: to innen programmene for banebrytende forskning, en på et tematisk program.

I denne evalueringen har vi sett på individuelle resultater. Målt ved bibliometriske indikatorer kan vi se at forskerne har bidratt mye til UiB. For mange formål kan det være mer hensiktsmessig å se på

forskergruppene som helhet heller enn individuelle forskere. Dette har det dessverre ikke vært kapasitet til innenfor rammen av dette prosjektet.

5. Om kommunikasjon

TMS og UiB laget en kommunikasjonsplan for Toppforsksatsingen i starten av prosjektet. Kommunikasjonsavdelingens (KA) og kommunikasjonsrådgivere på fakultetene tok regelmessig kontakt med Toppforskerne for å følge opp planen, tilby støtte og sikre synliggjøring av TMS-finansieringen.

Alle Toppforskerne har blitt profilert på UiBs nettsider med nettsaker og intervjuer om deres Toppforsk-prosjekt. Det har også blitt trykket et minimagasin med intervjuene (vedlagt) Informasjon om programmet er samlet på denne nettsiden:

<https://www.uib.no/forskning/91071/toppforskprogrammet> på norsk og tilsvarende på engelsk her: <https://www.uib.no/en/research/103156/toppforsk-programme>.

Støtten fra Kommunikasjonsavdelingen var god og hensiktsmessig i starten av programmet, med å formidle informasjon om opprettelsen av programmet, målene og for å presentere de fem toppforskerne på nettsider og i pressemeldinger.

Kommunikasjonsplanen for Kommunikasjonsavdelingen ble inngått mellom TMS og Kommunikasjonsavdelingen uten at toppforskerne var involvert – noe som kanskje ikke var ideelt med tanke på samarbeidet om kommunikasjon. Det opplevdes som vanskelig for skiftende kommunikasjonsrådgivere å få kontakt med de fem toppforskerne for å få informasjon, og for å oppnå tillit og samarbeid. Mange forskere oppholdt seg mye i utlandet. Oppfølging av kommunikasjonsplanen ble derfor preget av fragmentering, avstand og stadige påminnelser heller enn et naturlig samarbeid.

Forskerne har selv ansvaret for kommunikasjon og formidling for sitt faglige arbeid, og de løste det godt - noen med og noen uten hjelp fra Kommunikasjonsavdelingen. Noen av Toppforskerne har pekt seg ut ved å drive utstrakt formidlingsarbeid for et allment publikum gjennom norske og internasjonale medier, gjennom foredrag eller i kontakt med skoleelever. Andre har formidlet mest til fagfeller. Formidlingsarbeidet har vært en del av den årlige rapporteringen.

6. Læringspunkter / anbefalinger for fremtidige program

6.1 Rekrutteringsprosess

Representantene for fakultets- og instituttledelse som ble intervjuet i forbindelse med evalueringen hadde selv ikke vært involvert i prosessen i forkant av rekrutteringen av Toppforskerne. De hadde imidlertid et inntrykk av at prosessen med nominering av kandidater og rekruttering ikke hadde vært helt gjennomslukt for fagmiljøene, og at det ikke hadde vært nok tid til en grundig forankring av forslagene i fagmiljøene på instituttene på forhånd. Kandidatene hadde likevel passet godt inn i forskningsmiljøer og prioriteringer på instituttene. Det ble pekt på at især i mindre miljøer vil en slik rekrutteringsprosess ha store konsekvenser, og god forankring er derfor svært viktig. Dette gjelder også den strategiske forankringen ved fakultet.

Dersom et lignende program skal gjennomføres, er anbefalingen fra fakultets- og instituttledelse å ha bedre tid til rekrutteringsprosessen, også for å forankre den i fagmiljøene og få formidlet informasjon om programmet tydeligere. Instituttlederne pekte på at det ville være ønskelig om instituttledelsen var involvert i beslutninger om hvilken type stillinger som skal knyttes til prosjektet. Det ble også pekt på at det potensielt sett er vanskelig når en forsker er unntatt all undervisning, både med hensyn til integrering i samarbeidet i fagmiljøet, og med hensyn til følelsene en så stor ulikhet i betingelser skaper blant kolleger.

Det vil uansett være gunstig å ha en grundig informasjonsutveksling om betingelser og avtaler dersom fakultets- og/eller instituttledelse skifter i løpet av en slik programperiode.

Toppforskerne selv pekte derimot på viktigheten av raske rekrutteringsprosesser for ph.d.- og postdoktor-stillinger. Opplevelsen var at man mistet noen veldig gode kandidater underveis i rekrutteringsprosessen fordi den tok for lang tid.

Anbefalinger:

- Bruke mer tid på involvering av fagmiljøene i forkant av utvelgelsen av kandidater og sørge for en gjennomsliktig prosess i tråd med strategiske prioriteringer
- Effektivisere rekrutteringsprosessene for ph.d.'er og postdoc'er knyttet til prosjektene for å sikre at prosjektmedarbeidere kommer raskt på plass
- Inkludere instituttledelsen i avgjørelser om hvilken type stillinger som skal inngå i forskergruppen/prosjektet

6.2 Onboarding

Nær alle de rekrutterte, både Toppforskere og postdoc'er – selv om de generelt sett følte seg vel tatt imot i fagmiljøene og ved instituttene da de kom – etterlyste mer informasjon tilpasset internasjonalt innkommende forskere, både av generell praktisk karakter (systemet i Norge, personnummer, bankkonto, skatt, rutiner og systemer ved UiB generelt, rutiner og systemer på instituttet de skal arbeide på), og om hvordan forskningssystemet i Norge fungerer i forhold til eksternfinansiering av forskning og om søknadsstøtte og lignende på UiB.

På bakgrunn av intervjuene kan en klar anbefaling være at HR utvikler en "velkomstpakke" med generell informasjon og veiledning til internasjonale forskere som kommer til UiB. HR har våren 2022 satt i gang et prosjekt, «Onboarding av utenlandske ansatte», som sikter mot å forbedre prosessene rundt mottakelsen av internasjonale forskere.²

Det synes også å være en idé å bevisstgjøre instituttledere om betydningen av onboarding for nye forskere, særlig internasjonale, for å informere om praktiske ting knyttet til arbeidshverdagen på instituttet, om eventuelle sosiale arrangementer og om muligheter for deltagelse i faglige seminarer o.l.

Flere nevnte også at det ville være en god idé å ha arrangementer for internasjonale forskere på tvers av UiB, både for å kunne utveksle informasjon og erfaringer, og for å komme inn i en sosial sammenheng (her kunne det være en idé også å inkludere spouses i en form for velkomstarrangement, eller å ha noe eget for dem, noe som er vanlig f.eks. i USA).

---

² [Bedre onboarding-opplegg for internasjonale ansatte \(pahoyden.no\)](https://pahoyden.no)

Flere av postdoc'ene pekte på at det ville vært ønskelig med mer informasjon om og støtte i forhold knyttet til lønn og skatt før de ankom til UiB, samt mer informasjon om rutiner og systemer ved UiB generelt og om praktiske forhold ved deres respektive institutter.

Flere Toppforskerne og prosjektmedarbeidere fortalte at de fikk god hjelp fra International Office, f.eks. med å finne en barnehageplass.

Anbefalinger:

- Oppstartssamtaler mellom instituttledelse og toppforskeren er viktig for å avklare gjensidige forventninger; toppforskeren bør få en orientering om tilgjengelige midler og ressurser for prosjektet samt en innføring i hvordan rekrutteringsprosesser ved UiB fungerer
- Toppforskeren bør også få en innføring i hvordan skatte-, helse- og pensjonssystemet og bolig-/leiemarkedet i Norge fungerer samt relevant informasjon om systemer på UiB og fakultet/institutt
- Alle internasjonale forskere tilknyttet prosjektet bør få tilsvarende oppstartsmøter hvor betingelser med hensyn til oppgaver, undervisning og tilgjengelige midler gjennomgås, og onboarding-samtale med informasjon om systemet i Norge samt relevant informasjon om systemer på UiB og fakultet/institutt

6.3 Integrering og tverrfaglig samarbeid

Fra intervjuene kom det frem at det er flere faktorer som påvirker integreringen ved UiB og i fagmiljøet. For det første er det livsfasen til toppforskeren: en yngre forsker som flytter til Bergen med hele familien vil ha det lettere med integreringen enn en Toppforsker godt over 50 år som allerede har et etablert liv et annet sted. For det andre spiller også bostedet en rolle: To av de fem toppforskerne har flyttet til Bergen sammen med familien og bor her permanent, mens de andre tre toppforskere bor – i alle fall delvis – i utlandet og pendler regelmessig til Bergen. Pendlingen har fungert fint for noen, og har vært mer utfordrende for andre, særlig da koronapandemien hindret reisingen. Det å bo permanent i Bergen, er naturlig nok en fordel når det gjelder integreringen. For det tredje spiller onboardingen en viktig rolle for integreringen: velkomsten bør systematiseres og bli lagt opp på en måte som sørger for at den nyansatte blir faglig og personlig integrert fra starten av. Det hadde vært ønskelig med en slags fadderordning også for vitenskapelige ansatte – en kollega som forklarer alt fra hvordan forskerutdanningen i Norge fungerer til interne regler ved UiB og i fagmiljøet. Faglig ledelse bør også hjelpe med å hente ut potensiale for samarbeid med andre professorer i miljøet – per i dag er det som oftest opp til den enkelte toppforskeren å velge samarbeidspartnere. Sist men ikke minst spiller også involvering i undervisningen en rolle for hvor godt integreringen i fagmiljøet lykkes (se eget punkt nedenfor).

På spørsmål om Toppforskerne hadde hatt kontakt med og kjennskap til de andre Toppforskerne ved UiB, var svaret at de primært hadde møtt dem i forbindelse med kick-off-arrangementet i starten av satsingen. Forskerne mente det kunne ha vært nyttig å ha hatt flere møtepunkter for Toppforskerne som gruppe, både for å ha noen i samme situasjon å dele erfaringer med, og for å legge til rette for å undersøke mulighetene for tverrfaglig samarbeid mellom Toppforskerne. To av Toppforskerne har allerede samarbeidet om utvikling av prosjekter.

Noen av toppforskerne pekte på at UiB kunne gjøre mer for å hente ut potensiale for tverrfaglig samarbeid. De etterlyste større institusjonell støtte for tverrfaglig samarbeid og foreslo to konkrete tiltak: 1) etablering av såkalte "convergence environments", som Universitetet i Oslo har: tverrfaglige forskergrupper som kan ansette ph.d.-kandidater og postdoktorer i det tverrfaglige "convergence environment", uten å måtte tilordne dem kun én disiplin (noe som kan være en karrierebremse for tverrfaglig orienterte yngre forskere). 2) En slags "speed-dating"-event for toppforskere hvor forskere møtes og gir en kort pitch om forskningsinteressene sine – dette ville hjelpe med å identifisere eventuelle felles forskningsinteresser og med å sonde muligheter for fremtidig samarbeid.

Postdoktorene som ble intervjuet i sammenheng med evalueringen sa at de hadde lite kontakt med andre postdoktorer ved UiB. De foreslo at UiB kunne arrangere nettverksmøter for internasjonale postdoktorer f.eks. to ganger i året, for å fange opp de nyankomne.

Anbefalinger:

- Etablere flere møtepunkter for toppforskerne underveis i prosjektperioden
- Fadderordning: det bør etableres en fadderordning hvor internasjonale forskere med lengre fartstid i Bergen er fadder for nyankomne
- Faglig ledelse bør hjelpe med å hente ut potensiale for samarbeid med andre professorer i miljøet
- Legge til rette for tverrfaglig samarbeid, f.eks. ved etablering av "convergence environments" og speed-dating for toppforskere
- Nettverksmøter for alle postdoc's ved UiB, f.eks. 2 ganger i året

6.4 Undervisningsplikt

Noen av toppforskerne har vært helt fritatt fra undervisning i hele perioden, mens andre har hatt en viss, lav prosentandel undervisning. De som har vært involvert i undervisningen, opplever det som positivt. Noen av Toppforskerne uttrykker en ambivalent holdning til å være helt fritatt for undervisning i hele perioden. På den ene siden er det et stort privilegium å kunne konsentrere seg om forskningen, på den annen side går man glipp av noe med hensyn til integrering i kollegiet, utveksling av idéer med studenter og rekruttering av potensielle kandidater til forskningsfeltet blant studentene.

Instituttlederne peker også på at det kan være utfordrende å ha en vitenskapelig ansatt som ikke deltar i undervisning; dette er især tilfellet på mindre institutter med høy undervisningsaktivitet. Deltagelse i undervisning ville fremme raskere integrering av forskeren i kollegiet, og styrke forskningsbasert undervisning ved instituttet og rekruttering til det relevante forskningsområdet. Det ville også i mindre grad gi grobunn for spenninger i kollegiet grunnet ulike arbeidsbetingelser knyttet til undervisnings- og forskningstid.

Anbefalingen er at det bør vurderes nøye – i samråd med både toppforskeren selv og instituttledelsen – om unntak fra undervisningsplikt er ønskelig eller om man burde legge opp til et minimum av undervisningsaktivitet. Det vil også gjøre overgangen til en vanlig fast stilling etter Toppforsk-perioden mykere.

Anbefaling:

- vurdere nøye om unntak fra undervisningsplikt er ønskelig

6.5 Organisering av programmet og kommunikasjon

Midlene som kom med Toppforsksatsingen ble fordelt på de enkelte fakultetene, og det ble ikke satt av en pott med midler til overordnede aktiviteter innenfor satsingen. Hvis en lignende satsing skulle gjentas, anbefales det å sette av et budsjett til felles aktiviteter, f.eks. en felles markering eller et arrangement per år samt en avslutningsmarkering. Dette ville skape større samhold mellom toppforskerne som gruppe.

Dessuten anbefales det å dokumentere alle prosesser i arkivsystemet fra starten av. Man burde også etablere bedre rutiner for å sikre kommunikasjonsflyten fra den administrative staben (som ofte bærer kontinuiteten) til instituttlederne som kan skifte gjennom prosjektperioden.

Det anbefales at mål for kommunikasjon og formidling ligger i hvert enkelt prosjekt i fremtiden. I den daglige driften bør forskerne ha hjelp fra sitt lokale støtteapparat, mens synliggjøring av samarbeidet med TMS eller andre viktige bidragsytere alltid vil være aktuelt og viktig å gjøre fra både lokalt og sentralt hold.

Anbefalinger:

- Sette av et budsjett til felles aktiviteter innenfor satsingen
- Dokumentere alt i arkivsystemet fra starten av; hjelpe med kommunikasjonsflyt fra administrativ stab til instituttledelse
- Plassere mål for kommunikasjon og formidling i hvert enkelt prosjekt

6.6 Administrativ støtte

Flere instituttledere, administrasjonssjefer og toppforskere sa at det hadde vært ønskelig med administrativ støttepersonale, helst en egen administrativ koordinator (20-50% stilling) for prosjektene. Dette gjelder særlig prosjektene som drev med utstrakt feltarbeid og pasientstudier. En administrativ koordinator kunne evt. også avlaste forskerne og administrasjonssjefene med hensyn til HR-relaterte spørsmål (særlig spørsmål knyttet til skatte- og pensjonsordninger for internasjonale forskere som skaper frustrasjon på begge sider).

Anbefalinger:

- Vurdere egen administrativ koordinator (20-50%) for noen av prosjektene
- Forbedre støtten når det gjelder skatte- og pensjonsordninger for internasjonale forskere

THE **UiB** MAGAZINE.

THE TOPPFORSK PROGRAMME

THE UNIVERSITY OF BERGEN (UiB) / BERGEN RESEARCH FOUNDATION

THE MUSICOLOGY OF THE BRAIN page **2**

PUTTING ALGORITHMS INTO PRACTICE page **4**

CREATING NEW TREATMENT FOR DIABETES page **6**

IDENTIFYING NEW CLASS INEQUALITIES page **8**

PHILOSOPHER BY ACCIDENT page **10**

The musicology of the brain

Using music, the German neuroscientist Stefan Kölsch looks at how we make predictions and how the brain responds if our predictions are wrong.

Not only is Professor Stefan Kölsch a neuroscientist with an international reputation; he is also a skilled violinist.

“The musical environment is one of the reasons I got interested in Bergen,” says Kölsch, who is an expert on cognitive neuroscience.

Before arriving in Bergen, Kölsch was a professor of Psychology at Freie Universität in Berlin, with a master's degree in music from the University of Bremen and a PhD in cognitive neuroscience from the Max Planck Institute. He has now joined the Bergen fMRI Group at the University of Bergen (UiB).

At the Bergen fMRI Group, Kölsch is working with a number of leading neuro-researcher, among them Professor Kenneth Hugdahl, who holds an Advanced Grant from the European Research Council (ERC) for the second time.

The sound of music

The German researcher and music therapist has already published his first paper as a

UiB-researcher in the journal *Scientific Reports*, a daughter journal of *Nature*.

In the study leading to the publication, Kölsch discovered that when predictions are based on statistical learning, events that do not match a prediction evoke an early

“Most of the learning humans do is implicit, without intending to learn. |

negativity. The participants were tested by the use of music and brain scanning.

“The participants learned without consciously knowing so. They heard certain combinations of tones, again and again, and some occurred more often than others. Once the brain detects these regularities and begins to learn that certain combinations occur more often than others, we can meas-

ure that the brain shows a certain reaction to the unexpected event,” Kölsch explains.

Unintended learning

He points out that most of the learning humans do is implicit. That is, without intending to learn, and usually even not being aware that something is learned. Such learning is one of the basics of predictions.

“The phenomenon that we predict certain things is something that happens basically every moment of our life, at least when we are awake. One of my interests is to understand how we make predictions and what happens if our predictions turn out to be incorrect,” says Stefan Kölsch. ◦

FACTS

Stefan Kölsch

- Neuroscientist.
- Supported by the UiB and BFS Toppforsk programme to join the Bergen fMRI Group at the University of Bergen.

PHOTO: EMANO SENNESI

Putting algorithms into practice

Professor Michael Fellows is considered the father of multivariate algorithm design.

Among the areas where this branch of algorithm research has played an important role are computational biology and DNA sequencing.

“Speeding up a process by even a small amount can make a big difference to a company,” says Professor Michael Fellows, who recently joined the world-leading algorithms research group at the University of Bergen (UiB).

Pioneering research

In particular, he is recognised for his pioneering work on the subject of parameterised complexity, a major new branch of theoretical computer science.

“Europe is leading the way in parameterized, multivariate algorithms, with Bergen as the strongest centre. In this area of research, the UiB Algorithms Group is the strongest research group in the world,” says Michael Fellows.

The parameterised complexity branch of computer science is growing, with groups of scientists worldwide exploring this exciting field further.

“The theory has developed mathematically, now is the time to put theory into practice,” says Michael Fellows.

An algorithm is a recipe

Almost every modern aspect of industry, commerce, government or innovation needs efficient algorithms, whether for scheduling

“An algorithm is a recipe. An algorithm for baking a pie would take a cup of flour, do such and so. A good algorithm would make a good pie. Mathematically, a good algorithm is one that uses less resources, runs faster, or uses less memory,” the professor explains.

Fellows joins a number of world leading algorithms researchers at UiB, among them several European Research Council (ERC) grant recipients: Professor Fedor Fomin, who held an ERC Advanced Grant 2010–15, and current ERC Starting Grant holders Saket Saurabh and Daniel Lokshtanov. ◦

“Speeding up a process by even a small amount can make a big difference to a company. |

oil production, determining mobile-phone coverage, or coordinating health databases. Algorithms are inherent in all other areas of computer science: from artificial intelligence to networking.

FACTS

Michael Fellows

- Computer scientist.
- Supported by the UiB and BFS Toppforsk programme to join the Department of Informatics at the University of Bergen.

PHOTO: EMANO SENESST

Creating new treatment for diabetes

Professor Valeriya Lyssenko's main goal is to create new medicine for diabetes patients.

Joining the University of Bergen gives me unique possibilities and access to excellent resources, such as the Norwegian Mother and Child Cohort Study," says Valeriya Lyssenko.

Before joining the University of Bergen (UiB), Professor Lyssenko has participated in world-leading research with a special focus on diabetes, and has several strong publications on her résumé, both as first author and co-author.

Setting big goals for herself

Lyssenko is looking to find flaws in several genes. Early intervention in treatment of diabetes is key to find solutions, as is researching diabetes in a family perspective.

"I want to discover new treatments for diabetes, for patients of all ages. Setting big goals is important," Lyssenko says.

"Lyssenko's approach is one we would like to apply in our research centre," says Pål Rasmus Njølstad, professor at the Department of clinical science and KG Jebsen Cen-

tre for Diabetes Research at UiB. "Lyssenko is a perfect fit for the KG Jebsen Centre."

Njølstad is a former holder of an ERC Advanced Grant, which is awarded to established researchers of world class, by the European Research Council.

“I want to discover new treatments for diabetes, for patients of all ages. |

Lyssenko will have an important role in the KG Jebsen Centre, and is currently planning laboratory facilities she will need in her research.

A premier league researcher

Njølstad met Lyssenko through her work Lund University in Sweden, where she has

been researching genetic prediction of type 2 diabetes and its complications.

"I think our cooperation with Lund University will be strengthened by Lyssenko joining UiB," says Njølstad, who describes the diabetes research at Lund University as one of the best of its kind in the world.

Lyssenko is currently involved in projects in both Sweden and Denmark, as well as her planned cooperation with the KG Jebsen Centre.

The centre's main goal is to find a cure for diabetes. ◦

FACTS

Valeriya Lyssenko

- Diabetes researcher.
- Supported by the UiB and BFS Toppforsk programme to join the KG Jebsen Centre for Diabetes Research at the University of Bergen.

Identifying new class inequalities

Professor Don Kalb has been recruited to the University of Bergen to study various aspects of the social relationships of global capitalism.

He plans to establish a research group to study the escalating contradictions of the new global capitalism in China, the global South and Europe.

“The aim is to identify exemplary trends in class relationships, in politics and capitalistic urbanisms in these three diverse world regions, which are thoroughly interconnected,” says Don Kalb.

He looks forward to joining the University of Bergen (UiB).

“UiB’s Department of Social Anthropology is one of the best in Europe. I have already been involved with Professor Bruce Kapferer and his project on egalitarianism, and this has been very inspiring,” says Kalb.

The project he is referring to, has led to Kapferer receiving an Advanced Grant from the European Research Council (ERC), which is awarded to elite researchers.

Using historical methods

Kalb often uses historical evidence in addition to fieldwork. He has been described as “an anthropologist, equally at home with historical methods and debates”. His work has addressed numerous topics including

globalisation, nationalism, labour history, and class.

The research group he is planning at UiB’s Department of Social Anthropology will study various aspects of the social relationships of global capitalism.

“The aim is to identify exemplary trends in class relationships, in politics and capitalistic urbanisms. |

“When I got the opportunity to lead a great research group of my own for a five year period, it felt great,” says Kalb, who hopes his project will also lead to future research grants.

Broad international network

Kalb has enjoyed an international career from the start of his life as an academic and

has built an extensive international network. He has published numerous articles in renowned journals and held positions in several countries: Hungary, Italy, Austria, Germany and the US as well as his native Netherlands.

“I think my experience from very different sorts of institutions, and my contacts, is something that would be interesting and a resource for my colleagues at UiB’s Department of Social Anthropology,” says Don Kalb. ◦

FACTS

Don Kalb

- Anthropologist.
- Supported by the UiB and BFS Toppforsk programme to join the Department of Social Anthropology at the University of Bergen.

Philosopher by accident

Coincidence played a major role when Michael Baumgartner chose a career in philosophy. No wonder he created a method called Coincidence Analysis.

There is seldom only one cause, but complex structures with multiple alternative paths that are responsible for typical outcomes in the world we live in," says Professor Michael Baumgartner, whose main focus of research is the philosophy of science and the philosophy of logic, and in particular on causation and logical formalization.

In 2017, he joins the Department of Philosophy at the University of Bergen (UiB).

Minarets and causality

Baumgartner believes that Coincidence Analysis can be applied in many fields, some examples being social and political science, biology and medicine.

"Any field that does not focus solely on net effects, but is interested in the interplay of multiple different causal factors can apply the method," the professor of philosophy says.

One of the examples he uses, is the 2009 referendum when 57.5 per cent of Swiss citizens voted to ban the construction of new minarets in the country. The result of the referendum surprised the politicians, as there were only four minarets in the country in 2009.

Baumgartner detected that an interaction between weak left parties, the traditional

economic sector and the share of Muslim population contributed to the acceptance of the minaret ban in Switzerland.

"Most methods used to understand these kinds of political problems are designed to quantify the impact of single causes on scrutinized outcomes. Coincidence Analysis, on the other hand, does not focus on isolated

“ My method does not focus on isolated cause-effect pairs, but shows the interactions and alternative aspects that can be causal. |

cause-effect pairs, but shows the interactions and alternative aspects that can be causal," Baumgartner explains.

Expanding the scope

Baumgartner looks forward to become part of the philosophy research environment in Bergen.

"I know that the Department of Philosophy is quite large. Due to the *Examen Philosophicum* there are a lot of philosophy teachers at UiB. I applied for research positions in different locations, but Bergen caught my attention," he says.

He plans to expand the scope of his research, and of Coincidence Analysis in particular.

"I need a collaborator from one of the disciplines I want to expand to, for example from biology or medicine," he says, and is excited about the strong emphasis on interdisciplinary research and collaboration at UiB. ◦

FACTS

Michael Baumgartner

- Philosopher.
- Supported by the UiB and BFS Toppforsk programme to join the Department of Philosophy at the University of Bergen.

Producing world leading research environments in Norway is one of the most important areas in the Norwegian Government's long-term plan for research and higher education 2015–2024. This is also the ambition of the University of Bergen (UiB) strategy for 2016–2022 – "Ocean, Life, Society".

Bergen Research Foundation (BFS), the Norwegian Government and UiB are funding five international elite researchers to the amount of 137 million NOK (approximately 15 mill EUR) via the UiB and BFS Toppforsk programme.

The idea behind the UiB and BFS Toppforsk programme is to create more world leading research groups at UiB and in Bergen, in line with the government's bold ambitions for future Norwegian research.

The UiB and BFS Toppforsk programme will support the University of Bergen's ability to offer international elite researchers a package deal for a five-year period, which includes positions for members of their own research groups and investment in state of the art infrastructure.

The five researchers UiB has been able to recruit thanks to the UiB and BFS Toppforsk programme are: Stefan Kölsch, Michael Fellows, Valeriya Lyssenko, Michael Baumgartner, and Don Kalb. We welcome these excellent researchers to Bergen. In this mini-magazine, you can read a short presentation of each of them.

Dag Rune Olsen

Rector, University of Bergen

Follow me on Twitter [@UiBrector_Olsen](https://twitter.com/UiBrector_Olsen)

PHOTO: BERGENSEN

